

etiam post baptismum dimittet secundam, & adhæredit prima repudiat, etiam si repudiata cum alio contraxisset: securus si fornicata fuisset. hoc tertio.

Idem Tiberiadensis a Episcopo. (an. 1212.)

GAUDEMUS b in Domino: (*& infra. 1.*) Utrum pagani uxores accipientes in secundo, vel tertio, vel ultiore gradu sibi conjunctas, sic conjuncte debant post conversionem suam insimul remanere, vel ab invicem separari, edoceri per scriptum Apostolicum postulasti. Super quo taliter respondemus, quod cum sacramentum conjugii apud fidèles, & infideles existat, quemadmodum ostendit Apostolus c dicens: *Si quis frater infideli habet uxorem, & hæc consentit habere cura eo, non illam dimittat: & in præmissis gradibus a paganis quoad eos matrimonium licite sit contractum, qui constitutionibus canoniciis non arctantur: Quid enim ad nos (secundum Apostolum d eundem) de his, que foris sunt, judicare? in favorem præfertim Christianæ religionis, & fidei, a cuius perceptione per uxores se desiri timentes viri possunt facile revocari: fideles hujusmodi matrimonialiter copulati libere possunt, & licite remanere conjuncti, cum per sacramentum baptismi non solvantur conjugia, sed crimina dimittantur. Quia vero pagani circa plures insimul foeminas affectum dividunt conjugalem, utrum post conversionem omnes, vel quam ex omnibus retinere valeant, non immerito dubitatur: (*& infra. 2.*) Verum absonum hoc videtur, & inimicum fidei Christianæ, cum ab initio una costa in unam foemina sit conversa: & Scriptura divina testetur, quod propter hoc relinquat homo patrem & matrem, & adhæredit uxori sua, & erunt duo in carne una: non dixit tres vel plures, sed duo: nec dixit, adhæredit uxoribus, sed uxori: [*& infra. 3.*] Nec ulli unquam licuit insimul plures uxores habere, nisi cui fuit divina revelatione concessum, quæ mos quandoque, interdum etiam fas censetur, per quam sicut Jacob a mendacio, Israelita a furto, & Samson ab homicidio, sic & Patriarchæ, & alii viri justi, qui plures leguntur simul habuisse uxores, ab adulterio excusantur. Sane veridica hæc sententia probatur etiam de testimonio veritatis testantur in Evangelio b: *Quicunque dimisit uxorem suam ob fornicationem, & alias duxerit, mochatur.* Si ergo uxore dimissa, duci alia de jure non potest, fortius & ipsa retenta; per quod evidenter appetit pluralitatem in utroque sexu, cum non ad imparia judicentur, circa matrimonium reprobandam. Qui autem secundum ritum suum legitimam repudiavit uxorem, cum tale repudium veritas in Evangelio reprobarerit, nunquam ea vivente licite poterit alias, etiam ad fidem Christi conversus, habere, nisi post conversionem ipsius illa renuat cohabitare cum ipso, aut etiam si consentiat, non tamen absque contumelia creatoris, vel ut eum pertrahat ad mortale peccatum: in quo casu restitutio negaretur: quia secundum Apostolum i frater, aut soror non est hujusmodi subjectus servituti. Quod si conversum ad fidem & illa conversa sequatur, antequam propter causas prædictas legitimam ille ducat uxorem, eam recipere compelletur. Quamvis quoque secundum Evangelicam veritatem, qui duxerit dimissam, mochatur: non tamen dimissor poterit objicere fornicationem dimissæ, pro eo, quod nupsi aliis post repudium, nisi alias fuerit fornicata.*

[1] *Et in potentia virtutis ipsius, & patri lumen, & quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, uberes gratiarum exsolviimus actiones: quod sicut nobis tuis literis intima-*

a Tibaden. b Cap. 2. cod. tit. in 3. compil. c 1. Corinb. 7. d 3. Cor. 5. e Genes. 2. f 3. f Matth. 19. Luc. 10. Epheb. 5. g Genes. 27. Exod. 12. Judic. 16. h Matth. 19. & Luc. 10. f 1. Corinb. 7. part. 50. cap. 46. e Cap. 4. cod. tit. in 1. compil.

sti diebus istis novissimi, ille, qui non vult mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat, ut ad Christianam venient fidem, multorum cordibus inspiravit, & quoniam uxores acceperant in secundo, vel tertio, vel ulteriori gradu sibi conjunctas.]

[2] *Quia vero tam Patriarchæ, quam alii justi viri ante legem pariter, & post legem multas uxores insimul habuisse leguntur: nec contrarium appetit in Evangelio, vel lege preceptum: neque pagani subiecti sunt canoniciis institutionis post inventis, quemadmodum est præmissum: videtur quod nunc etiam juxta ritum suum licite contrahant cum diversis, quorum conjunctiones legitimas unda sacra baptismi non dissolvit: & ita Patriarcharum exemplo ad fidem Christi conversi pagani, conjugiorum pluralitate gaudebunt.*

[3] *Uade Lamech, qui plures uxores insimul legitur habuisse, reprehenditur in Scripturis, eo quod ipse primus reprobadam bigamia speciem introduxit. Licer autem de bus modi non quiesceris, volentes tamen tam te, quam alios super his etiam reddere certiores, & quod veritas prævaleat falsitati, sine dubitatione qualiter protestamus, quod 1*

C A P. IX.

Non licet reliktam fratris in uxorem accipere: & de facto ducta separanda est, nisi aliter Ecclesia displiceret.

Idem Livonian. Episcopo, & eis, qui cum ipso sunt fratribus. (an. 1212.)

DEUS, a qui Ecclesiam suam b: (*& infra.*) Quia dispar c est ritus in Livonien. Ecclesia de novo ad fidem catholicam converorum a nostro, propter infirmitatem gentis ejusdem concedimus, ut matrimonii contraxis cum reliktis fratum utantur, si tamen, fratribus decedentibus sine prole, ut femen defuncti juxta legem Mosaiacum suscitarent, cum talibus contraxerunt: ne tales sibi de cætero, postquam ad fidem venerint, copulent, prohibentes.

T I T U L U S XX.
DE DONATIONIBUS INTER VIRUM,
ET UXOREM, ET DE DOTE POST DIVOR-
TIUM RESTITUENDA.

C A P. I.

Separato licite matrimonio, dos restituenda est.

Ex Concilio habitu apud Vvormaciæ.

Mulieres cum d pro aliqua licita causa a propriis viris fuerint separatae, totam dotem precipimus sibi reddi.

C A P. II.

Soluto matrimonio cogitur vir dotem restituere, & bona dividere, quæ communiter eis obvenierunt.

Urbanus III. Decano, Cantori, & Capitulo Leron.

(an. 1186.)

Significavit P. mulier e, quod H. quem loco viri tenebat, divortio inter eos solenniter celebrato, dorem suam illicite detinet, & reddere contradicit: possessiones etiam, quæ ipsi, dum simil viverent, cuiuscunque contractus titulo communiter obvenerunt, ea prorsus exclusa sibi nititur vendicare. Ideo mandamus, quatenus si ita est, & non est aliud, quod obsistat, ipsum ad restitutio[n]em dotis, & divisionem eorum, quæ olim communiter habuerunt, distrikt. Eccles. compellatis.

C A P.

a Cap. 3. eod. tit. in 3. compil. b infra. de paenit. & remiss. 1. c. alias ita: Quia dispar est ritus in Livon. Ecclesia de novo, & sed in veri tioribus exemplaribus legitur, ut est impressum. d Cap. 1. cod. tit. in 3. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. part. 50. cap. 46. e Cap. 4. cod. tit. in 1. compil.

C A P. III.

Delegatus ad causam matrimonii, si ferat sententiam divortii, pronuntiare debet dotem restituui. Et est casus mulsum allegabilis.

Clemens III. (an. 1190.)

DE prudentia a vestra miramur, quod cum vobis causam matrimonii, quæ vertebatur inter H. & M. commissemus terminandam, & vos consanguinitatem inter eos invenientes, sententiam divortii tulissetis: de dote, quam a viro mulier repetebat, quicquam statuere distulisti. Quia igitur vos, qui de matrimonio principaliter cognovisti, & de dote (quæ est causa incidentis) accessorie cognoscere valuisti, & sententialiter diffinire: mandamus, quatenus prædictum H. monitione præmissa cogatis, ut prædicta M. totam dotem (sicut canonicum fuerit) restituere non moretur.

C A P. IV.

Mulier propter adulterium a viro separata perdit dotem.

Clemens III. b

Plerunque c: [*& inf. 1.*] Si mulier ob causam fornicationis judicio Ecclesiæ, aut propria voluntate a viro recesserit, nec reconciliata postea sit eidem, dotem, vel dotalitum repete non valebit.

[1] *Accidit, ut proponis, quod in parochia tua mulieres a viro suis causa fornicationis recedunt, & sic usque ad mortem ipsorum permanere noscuntur: ipsis vero defunctis, cum a consanguineis, ad quos hereditates eorum perveniunt, dotem suam cum dotalitio repetunt, eis audientiam denegant, & volunt restituere, quod repousunt: ob hanc causam, quia eo ipso se indignas fecisse noscuntur, quod a viro suis causa fornicationis dererunt recedendum. In hoc itaque dicimus, quod 1*

C A P. V.

Cogitur mulier ex officio Judicis, donata sibi a viro propter nuptias pro conservatione illiciti matrimonii relaxare, si talis donatio præstet impedimentum dissolutioni talis matrimonii. h. secundum intellectum, qui plus placet Panormitanus.

Innocentius III. Compostel. Archiepiscopo, & universis Episcopis in regno Legionen. constitutis. (an. 1213.)

ET si necesse sit d: [*& infra.*] Quia vero castra quædam, quæ Rex Legion. filia Regis Castellæ in dotem tradidisse proponitur, ita ut si eam aliqua occasione relinqueret, ipsa cederent in jus ejus, impedimentum præstare videtur hujusmodi copulæ dissolvenda: cum castra ipsa non tam ob turpem, quam ob nullam causam sint data, utpote, cum inter eos matrimonium non existat, & ideo nec dos, nec donatio propter nuptias: ne ad commodum ei cedat, quod debet in poenam ejus potius retorqueri, castra ipsa restitui volumus, & ad id puellam per excommunicationis sententiam coactari.

C A P. VI.

Usufructus donans sine consensu Domini rem ipsam uxori propter nuptias, non transfert in eam plus juris, quam ipse habeat: idem de eo, qui sub conditione adimenter habet rem in hereditatem, vel in feudum.

Idem Archidiacon. S. Andree de Scotia. (an. 1213.)

Nuper a nobis & tua discreto requisivit, si aliqua terra data fuerit alicui, non in hereditatem, vel feudum, sed tantum quoad vixerit possidenda: & ipse postmodum tertiam partem uxori sua in dotem concesserit: utrum eo defuncto præstatam dotem uxor, dum vixerit, habere debat & tenere, cum Ecclesia doles protegere teneatur viduarum? Postulasti præterea, si qua terra data fuerit alicui, & heredi, quem de uxore legitima procrearet, in

*a Cap. 1. tit. de dote post divort. restituend. in 2. compil. b Celestius tertius. c Cap. 2. tit. de dote post divort. restituenda. in 2. compil. d Cap. 1. tit. de dote amitt. in 3. compil. e impre-
tit. de dote amitt. vel post. divort. restituenda, in 3. compil.*

Tom. II.

hæreditatem, vel feudum: & ipse uxori sua quadam parte ipsius in dotem concessa, decesserit postmodum sine prole, an mulier dotem eandem de jure posset a habere?

Nos autem Consultat, tuæ taliter respondemus, quod cum regulariter nullus in alium plus juris transferre possit, quam eum constat habere: vir, cui b terra prædicto modo conceditur, non potest uxori relinquere, quod ei non licuit, nisi quoad vixerit possidere: nec licet uxori sive par tem illius terræ in donationem propter nuptias ex vii con-
cessione tenere, nisi donationi ille, ad quem spectat dominium illius terræ, voluerit consentire. Quod autem de prima consultatione dicimus, hoc respondemus etiam de secunda: nam licet Ecclesia in causis viduarum se favorabile debeat exhibere, contra justitiam tamen non est eis favor Ecclesiasticus concedendus. Illud vero te nolumus ignorare, quod uxor dare dicitur viro dotem: vir autem uxori donationem facere propter nuptias, secundum legi-
timas sanções.

C A P. VII.

Vir agens pro dote, non omnino excluditur ex eo, quod vergat ad inopiam, nec præcisè cogitur satisfare ultra facultatem propriam: sed dos sibi assignatur sub cautione, quam præstare potest. Et si per illam cautionem non esset sufficienter præsumpta consumptio dotis, deponetur dos apud mercatorem: ut de honesto lucro vir sustineat onera matrimonii. h. d. secundum intellectum, quem tenet Panor. inhærendo verbis literæ. Et est casus notabilis, & quotidianus.

Idem Archiepisc. & Archidiacon. Genuen. e (an. 1213.)

PEr vestras d literas intimatis, quod cum magistrum R. super quadam summa pecunia pro H. paupere, auctoritate nostra curaveritis convenire, quam idem H. pro dote uxoris sua requirebat ab eo, dictus R. exceptionem operitus contra ipsum, quod uxorem suam a se repulerat, & tacita veritate super hoc literas impetraverat e: quia cum super eadem dote alia vice coram vestra civitatis Consulibus quæstio mota esset, ipsi pronunciaverunt, ut quoniam idem H. ad inopiam vergere videbatur, dos illa non affligaretur eisdem, nisi cautionem idoneam de ipsa non periodura præstaret: unde vos ei, ut de solvenda dote caveret, & uxorem suam recipere, præcepistis: [*& infra. 1.*]

Cum ergo satis possit ei modicum credi dotis, cui creditum est corpus uxoris: mandamus quatenus dotem assignari faciat eisdem sub ea, quam potest, cautione præstare: vel faltem alicui mercatori committi, ut de parte honesti lucri dictus vir onera possit matrimonii sustentare: ne occasione dotis detentæ, uxor a viro dimissa, seu vir, qui dimisit uxorem, adulterii reatum incurrat.

[1] *Et donec illud posset facere, dos illa reponeretur, si vellet in secretario Ecclesiæ Januen. quod cum implere non posset, ad instantiam ejus nobis hoc rescribere curaviss.]*

C A P. VIII.

Hæc decretalis satis seipsam summat.

Gregorius IX. (an. 1236.)

Donatio s, quæ constante matrimonio inter conjuges dicitur eis facta (ex quo alter locupletior, & pauperior alter efficitur) firmatatem non habet, nisi donatoris obitu confirmetur: quæ tamen penitus evanescit, si revocetur ab eo tacite vel expresse, vel qui donatum accepit, prius detinutum naturæ per solvit. Sane soluto matrimonio, sicut dos ad mulierem, sic & donatio propter nuptias reddit ad virum: nisi de consuetudine secus obtineat, vel ex pacto de lucranda dote, & donatione propter nuptias, quod æquale sit tamen, hinc inde contrarium inducatur.

P p

T I.

*a Possit. b al. vir, cui prædicta terra dicto modo conceditur. c Januensi. d Cap. 3. tit. de dote amitt. in 3. compil. e impe-
travit. f Vid. Palac. Rub. in repet. hujus Rubrie. §. 20. cum multis sequentibus.*

TITULUS XXI.
DE SECUNDIS NUPTIIS.

C A P. I.

Secunda nuptia non benedicuntur, & benedicens puniendus est.

Alexander III. [an. 1175.]

C Apellatum b [quem benedictionem cum secunda constiterit celebrasse] ab officio, beneficioque suspensum, cum literarum tuarum testimonio ad sed Apost. nullatenus destinare postponas.

C A P. II.

Dubitans de morte conjugis, nisi prius certificetur, contrahere non debet: & si contraxit, reddat, sed non exigat debitum: & si postmodum sciat primam vivere, dimitat secundam. Abbas Siculus.

Lucius III. universis Christianis in captivitate

*Sarracenorū positis. [an. 1181.]***D**ominus c, ac Redemptor noster: (& inf.) Sane super matrimonii, quæ quidam ex vobis (nondum habita obeuntis conjugis certitudine) contraxerunt: id vobis respondemus, ut nullus amodo ad secundas nuptias migrare presumat, donec ei constet, quod ab hac vita migraverit conjunx ejus. Si vero aliquis, vel aliqua id hactenus non servavit, & de morte prioris conjugis adhuc sibi habeat facultatem: non debet legalis infamia sustinere jaüram, quæ licet post viri obitum intra tempus luctus [scilicet unius anni spatium] nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate, cum in his præsentim seculares leges non dindigentur sacros canones imitari.*a Vide Magistrum, & Thelogos l. 4. sent. dist. 42. b C. 1. eod. tit. in 2. comp. c Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. hoc spectant tradita supr. de sponsalib. cap. in presentia c. 4. sup. de eo, qui cognov. confang. & c. 44. de sent. excom.*

F I N I T L I B E R Q U A R T U S.

D E C R E T A L I U M
EPISTOLARUM GREGORII
L I B E R Q U I N T U S.

TITULUS I.

DE ACCUSATIONIBUS, INQUISITIONIBUS,
ET DENUNCIATIONIBUS.*De persona accusatoris prius querendum est in iudicio.*

Felix Papa a. (an. 272. Rome.)

S legitimus b non fuerit accusator, non satigetur accusatus.*a Primus epis. 1. & 2. an. eo. 270. id est, Claudio & Paterno, Coss. b C. 1. eod. tit. in 1. comp. vide Bald. in 1. damni. & si alieno. ff. de domino infecto.*

C A P. II.

*A denunciatione repellitur is, qui non præmonuit.**Idem Episcopis per Galliam constitutis. [an. 272.]***S**i quis Episcopus a ab illis accusatoribus, qui recipiendi sunt, accusatus fuerit, postquam ab eis charitative conventus fuerit, ut cautam emendet, & eam corrige noluerit: non olim, sed tunc ad Primate causa ejus canonice deferatur.

C A P. III.

*Criminatio Prelati debet tractari coram illis, quorum interest.**a Cap. 8. eod. tit. in 1. compil. vid. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7.*

C A P. III.

Si unus ex conjugibus fuit alias benedictus, non debent conjuges de novo benediciti.

Urbanus III. Vigilien. Episcopo.

V Ir autem b, & mulier ad bigamiam transiens non debet a Presbytero benedici: quia cum alia vice benedicti sint, eorum benedictio iterari non debet.

C A P. IV.

*Mulier nubens intra annum lugubrem infamiam non incurrit. h. d. cum seq. Abbas Siculus.**Idem Exon. Episcopo.***S**uper illa quæstione e, qua quæstum est, an mulier possit sine infamia nubere intra tempus luctus, secundum leges definitum: respondemus, quod cum Apostolus dicit: *Mulier vivo suo mortuo soluta est a lege vivi sui: in Domino nubet, cui voluerit: per licentiam, & auctoritatem Apostoli ejus infamia aboletur.*

C A P. V.

Summatur, ut precedens.

Innocentius III. P. Nobili mulieri. (an. 1214.)

C um e secundum Apostolum mulier mortuo viro suo ab ejus sit lege soluta, & nubendi, cui vult, tantum in Domino, liberam habeat facultatem: non debet legalis infamia sustinere jaüram, quæ licet post viri obitum intra tempus luctus [scilicet unius anni spatium] nubat, concessa sibi tamen ab Apostolo utitur potestate, cum in his præsentim seculares leges non dindigentur sacros canones imitari.*a al. Vigor. al. Vig. b Cap. 3. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 9. c. 1. c Cap. 2. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. p. 9. c. 2. d 1. Cor. 7. e Cap. 1. eod. tit. in 1. comp. Rom. c. 7. & 1. Cor. c. 7.*

De Accusationibus.

*Gregorius Duci Campanie. (an. 600.)***I**lla a Präpositorum: [& infra. 1.] Si vero aliquis est de monasterio prædicti Abbatis, qui possit dicere, quod ad culpam reatumque ejus pertineat: nos cum eis, quorum interest, causam distincte volumus perseruari, ut vel condemnetur, vel absolvatur.*[1 Sollicitudo utilis est, illa est cautela laudabilis, in qua ratione agit, & furor sibi nihil vendicat, &c. quæ sunt prolixa, & ex regulo improposito repetenter.]*

C A P. IV.

*Qui de aliquo crimine accusatur, vel denunciatur, interim promoveri non potest.**Idem b Constantie Auguste. [an. 600.]***O** Mnipotens c Deus: [& infra.] Valde grave est, ut vir, de quo tanta, & talia nunciantur (cum ante requiri, & discuti debeant) honoretur.

C A P. V.

*Episcopus per exceptionem criminis illum ab accusatione sua repellere non potest, quem ante a sua familiaritate neglexerit separare.**Paschalis Papa. (an. 820.)***N** ulli d Episcoporum ab accusatione sua repellere liceat, quos, antequam se ab eis impetrandum cognosceret, a sua communi familiaritate neglexerit separare.

C A P. VI.

*Absolutus de certo crimen, de eodem iterum accusari non potest.**Ex Concilio Maguntino.***D**e his criminibus, de quibus absolutus est accusatus, non potest accusatio replicari.

C A P. VII.

*Cohabitanter inimicis accusati, ab accusatione repelluntur.**Stephanus Papa. [an. 256.]***R** Epellantur ab accusatione cohabitanter inimicis: quia infestations blasphemæ affectio solet amicitia incitare.

C A P. VIII.

*Ponit pœnitentiam accusatoris calumniosi, cum sequitur inde mors, vel membra debilitatio.**Ex Brocardio lib. XLIII. e***A**ccusasti aliquem, & per tuam accusationem occisis XL. dies in pane, & aqua (quod carena vocatur) cum septem sequentibus annis pœnitetas. Si autem per tuam delaturationem debilitas est, per tres debes Quadragesimas pœnitere.

C A P. IX.

*Super notorio procedit iudex, nemine accusante.**Augustinus super Gen. de morte Abel.***E**videntia patrati sceleris non indiget clamore accusato ris.

C A R. X.

*Laici, vel inimici Clericos accusare non possunt.**Alexand. III. Gait. electo. f [an. 1180.]***C** um P. Manconella g Presbyter ex una parte, & Bonus Presbyter, & I. Bonus Cocti Laicus frater ejus ex altera, in nostra essent præsentia constituti: eundem I. quia Laicus erat, in dicti P. accusationem non duximus admittendum. Cumque præfatus B. eundem P. super crimen simonis constantius accusaret, nos cum, quia in testimonium illius cause adductus fuerat: & quia predictus I. frater ejus ipsum P. coram te prius accusaverat, ab accusatione

C A P. XIV.

*Dicens se aliquem accusaturum coram Judge, ante inscriptionem potest sine pena desistere, & non accusare: sed ei desistenti silentium imponitur in perpetuum. Et secundum hoc summarium iste textus est notabilis. Abbas.**Innocentius III. Archiepiscopo Bisuntino, [an. 1211.]**I*cet in beato k Petro: [& infra. 1.] Sane cum exaltatus B. Decani sancti Stephani, & I. & O. Canonicorum*P p 2**Eccle-**a Frater eiusdem P. & b purgari, c Cap. 13. eod. tit. in 1. compil. & post Conc. Lat. sub Alex. III. p. 50. c. 12. d Scil. Alex. III. sed in 2 comp. C. 1. eod. tit. Celestino III. al. Clementi tribuitur. e violentia. f dormitione. g G. h debuit. i imperio**& C. 1. eod. tit. in 3. comp.*